

Nařízení o průmyslu pro nulové čisté emise (NZIA): Urychlení přechodu na klimatickou neutralitu

3.12.2024 - | Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Nařízení o průmyslu pro nulové čisté emise (Net-Zero Industry Act, NZIA) vytváří regulační rámec pro zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu v rámci EU a technologií, které jsou klíčové pro dekarbonizaci.

Nařízení (EU) 2024/1735 bylo zveřejněno ve věstníku EU dne 28. června 2024 a jeho cílem je zvýšit evropskou výrobní kapacitu pro technologie s čistými nulovými emisemi a jejich klíčové součásti a řešit překážky bránící rozšíření jejich výroby v Evropě. Nařízení má zvýšit konkurenceschopnost odvětví technologií s čistými nulovými emisemi, přilákat investice a zlepšit přístup těchto technologií na trhu v EU. Tím se podpoří přechod na čistou energii a zvýší se energetická odolnost EU.

NZIA si stanovuje za cíl, aby výrobní kapacity pro nulové čisté emise pokrývaly do roku 2030 alespoň 40 % ročních potřeb EU v oblasti zavádění těchto technologií, a poskytuje tak výrobcům a investorům předvídatelnost, jistotu a dlouhodobé nasměrování trendů. Cílem nařízení je také do roku 2030 vytvořit unijní trh se službami pro ukládání CO₂. NZIA v této oblasti stanovuje cíl na úrovni Unie navýšení roční kapacity pro ukládání CO₂ ve výši nejméně 50 milionů tun.

Odkaz pro možné stažení Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1735, kterým se zřizuje rámec opatření pro posílení evropského ekosystému výroby technologií pro nulové čisté emise a mění nařízení (EU) 2018/1724 (NZIA):

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1735>

Oblast působnosti nařízení

NZIA v sobě zahrnuje konečné výrobky, součásti a strojní zařízení nezbytné pro výrobu technologií s čistými nulovými emisemi, a to:

- solární technologie, včetně fotovoltaických, solárních termoelektrických a solárních termálních technologií;
- technologie pro výrobu větrné energie na pevnině a pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů na moři;
- bateriové technologie a technologie ukládání energie;
- tepelná čerpadla a technologie pro využití geotermální energie;
- vodíkové technologie, včetně elektrolyzérů a palivových článků;
- technologie v oblasti udržitelné výroby bioplynu a biometanu;
- technologie CCS;
- technologie v oblasti elektrizačních soustav, včetně technologií elektrického dobíjení pro dopravu a technologií pro digitalizaci soustavy;
- technologie v oblasti energie z jaderného štěpení, včetně technologií jaderného palivového cyklu;
- technologie v oblasti udržitelných alternativních paliv;

- technologie v oblasti hydroelektrické energie;
- technologie v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, které nejsou zahrnuty v předchozích kategoriích;
- technologie v oblasti energetické účinnosti související s energetickým systémem, včetně technologií tepelných soustav;
- technologie v oblasti paliv z obnovitelných zdrojů nebiologického původu;
- biotechnologická klimatická a energetická řešení;
- transformativní průmyslové technologie pro dekarbonizaci, které nejsou zahrnuty v předchozích kategoriích;
- technologie v oblasti přepravy a využívání CO₂;
- technologie na větrný a elektrický pohon v oblasti dopravy;
- jaderné technologie, které nejsou zahrnuty v předchozích kategoriích.

Nařízení se také vztahuje na výrobce v energeticky náročných odvětvích, jako je ocelářství, chemický průmysl nebo výroba cementu, vyrábějící komponenty, které jsou součástí daného dodavatelského řetězce bezemisních technologií a investují do dekarbonizace.

Zlepšování dovedností

Pro výrobu bezemisních technologií je klíčová kvalifikovaná pracovní síla. Nařízením se nově zřizují akademie pro toto odvětví průmyslu, jejichž úkolem bude vytvářet vzdělávací obsah pro poskytovatele vzdělávání a odborné přípravy v zemích EU. Tyto akademie budou vyvíjet své výukové tituly, aby usnadnily mobilitu studujících a přenositelnost kvalifikací v regulovaných profesích. Každá akademie se zaměří na jednu konkrétní průmyslovou technologii a jejím cílem bude do tří let od založení vyškolit až 100 000 studentů.

Umožnění dosažení bezemisních průmyslových odvětví v EU

Evropská průmyslová odvětví s obtížně odstranitelnými emisemi CO₂ v současné době čelí značné nejistotě kvůli nedostatku geologických úložišť CO₂. Cíl EU, kterým je 50 milionů tun roční kapacity pro ukládání CO₂ do roku 2030, má tento problém řešit koordinací investic do evropského hodnotového řetězce pro přepravu a ukládání CO₂, aby bylo umožněno těmto průmyslovým provozům provést dekarbonizaci svých zařízení. Pro dosažení tohoto cíle musí držitelé licencí na těžbu ropy a zemního plynu v EU investovat a využívat svá aktiva, dovednosti a znalosti, aby se zachycování a ukládání CO₂ stalo spolehlivým řešením pro průmyslové nakládání s uhlíkem.

Status strategického projektu NZIA

Nařízení NZIA umožňuje zřizovat také tzv. strategické projekty, které jsou nezbytné pro zvýšení odolnosti, strategické autonomie a konkurenceschopnosti v tomto odvětví průmyslu v EU. Strategické projekty přinášejí další výhody, jako je „prioritní status“ na vnitrostátní úrovni, rychlejší povolování, soustředěnou pozornost v rámci platformy Net-Zero Europe (včetně poradenství v oblasti financování) a naléhavé řešení v soudních řízeních a řízeních o řešení sporů v souladu s vnitrostátními právními předpisy a právními předpisy EU.

O tento status mohou výrobní projekty bezemisních technologií žádat prostřednictvím speciálního procesu podávání žádostí, který je k dispozici na těchto internetových stránkách od konce července 2024.

Podívejte se na webovou stránku strategických projektů Net-Zero:

Nová závazná pravidla v oblasti veřejných zakázek, aukcí a dalších systémů

Nařízení zvyšuje poptávku po energii z obnovitelných zdrojů tím, že zavádí povinná necenová kritéria v zadávacích řízeních na bezemisní technologie a v aukcích na energii z obnovitelných zdrojů. Veřejné orgány musí zohledňovat tyto kritéria, jako je udržitelnost, odolnost, kybernetická bezpečnost a další kvalitativní faktory.

U veřejných zakázek je udržitelnost minimálním povinným požadavkem. Kritérium odolnosti vyžaduje, aby veřejní zadavatelé v případě vysoké závislosti diverzifikovali zdroje dodávek. Veřejní zadavatelé musí rovněž zohlednit alespoň jedno kritérium z oblasti sociální udržitelnosti, kybernetické bezpečnosti a povinnosti včasných dodávek.

V případě aukcí na obnovitelné zdroje energie, jako jsou solární nebo větrné elektrárny, musí veřejné orgány hodnotit příspěvek aukce k udržitelnosti a odolnosti, kybernetickou bezpečnost, odpovědné chování společností a schopnost dokončovat dané projekty včas. Tato kritéria se musí vztahovat na nejméně 30 % objemu, který se ročně draží v každé zemi EU, respektive přepočítáno na 6 gigawattů.

Nařízení se vztahuje také na formy veřejné intervence, jako jsou režimy podpory, které motivují domácnosti a společnosti k nákupu produktů bezemisních technologií, například se jedná o režimy podporující střešní fotovoltaické instalace na soukromých domech.

Platforma pro nulové čisté emise a dovednosti v EU

Nařízením se zároveň zřizuje tzv. „Net-Zero Europe Platform“, řídicí orgán, ve kterém jsou zastoupeny členské státy EU spolu s Evropskou Komisí. Úkolem Platformy je sledovat výsledný pokrok, diskutovat o vývoji a spolupracovat se zúčastněnými stranami občanské společnosti. Platforma poskytuje také poradenství v oblasti financování strategických projektů a zapojuje se do mezinárodních průmyslových partnerství s cílem usnadnit globální přechod na čistou energii.

Více informací naleznete na webových stránkách Platformy:

https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act/net-zero-europe-platform_en

<https://www.mpo.gov.cz/cz/prumysl/ciste-technologie-nzia/narizeni-o-prumyslu-pro-nulove-ciste-emise-nzia-urychleni-prechodu-na-klimatickou-neutralitu--284747>